

มาก ดังนั้นจิตของมนุษย์จึงได้นำเอาวิชา หรือความรู้ว่ามีตนเองนี้มาปรุงแต่ง (คือการกระทำโดยอัตโนมัติตามความเคยชิน) ให้มันมีความเข้มข้นขึ้นมากกว่าสัตว์และพืช จนกลายเป็นความยึดถือด้วยความอยากได้ หรือ ไม่อยากได้ (ซึ่งนี่ก็คืออาการของกิเลสหรือตัณหา) เพื่อตนเองขึ้นมา

เมื่อจิตใญ่อยากได้สิ่งใด แล้วได้สิ่งนั้นตามที่อยากได้ จิตใญ่ก็จะเกิดความรู้สึกหนัก หนึ่อย ขึ้นมาทันที ซึ่งนี่ก็คืออาการของความทุกข์ซ่อนเร้น แต่เมื่อใดที่จิตใญ่อยากได้สิ่งใด แล้วไม่ได้สิ่งนั้นตามที่อยากจะได้ หรือต้องพลัดพรากหรือสูญเสียสิ่งรักไป จิตใญ่ก็จะเกิดความรู้สึกเศร้าโศก หรือเสียใจอย่างรุนแรงขึ้นมาทันที ซึ่งนี่ก็คืออาการของความทุกข์เปิดเผยนั่นเอง

ต้องรู้จักกิเลสตัณหาด้วย

สาเหตุใกล้ชิดที่ทำให้เกิดอุปาทานหรือความยึดถือว่าร่างกายและจิตใจนี้คือตัวเรา-ของเราขึ้นมา นั่นคือ กิเลสหรือตัณหา ซึ่ง กิเลส แปลว่า สิ่งทำให้จิตสกปรก โดยอาการของกิเลสนั้นเรียกว่า ตัณหา ที่แปลว่า ความอยากด้วยความใญ่ หรือ ความอยากด้วยอวิชา โดยกิเลสก็มีอาการแสดงออกมา ๓ อย่างคือ

๑. **เอาเข้ามาหาตัว** คือเป็นความอยากเอาเข้ามายังตัวเอง ซึ่งก็ได้แก่ ความรัก ความชอบ ความพอใจ หรือ ความยินดี เป็นต้น หรือถ้าเรียกเป็นตัณหาก็เรียกว่า ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ซึ่งจัดเป็นกิเลสประเภทบวก ที่ทำให้เกิดความทุกข์ซ่อนเร้น
๒. **ผลักออกไปจากตัว** คือเป็นความอยากหนีหรืออยากทำลาย ซึ่งก็ได้แก่ ความโกรธ ความเกลียด ความกลัว หรือความไม่พอใจ ความยินร้าย เป็นต้น หรือถ้าเรียกเป็นตัณหาก็เรียกว่า ความไม่อยากได้ ไม่อยากมี ไม่อยากเป็น ซึ่งจัดเป็นกิเลสประเภทลบ ที่ทำให้เกิดความทุกข์เปิดเผย

ต้องรู้จักคำว่าอตตก่อน

ในยุคที่พระพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนชีพอยู่นั้นเป็นยุคอุปนิสัยตัว คือเป็นยุคที่ผู้คนมีความเชื่อเรื่องเทพเจ้ารวมทั้งเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นเรื่องที่เขาเชื่อว่าเหนือธรรมชาติกันอยู่ โดยในยุคนั้นผู้คนเขาจะมีความเชื่อว่า จิตใจ หรือ วิญญาณ ของคนเราและสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายนี้เป็นอตต

คำว่า อตต แปลว่า ตน, ตนเอง คือหมายถึง สิ่งที่เป็นตัวตนของมันเอง (หรือตัวตนที่แท้จริง) โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่นมาทำ หรือมาปรุงแต่งให้เกิดตัวตนของมันขึ้นมา โดยอตตนี้จะเป็นความเป็น นิจจัง ที่แปลว่า เทียง ซึ่งหมายถึง เป็นอมตะ (ไม่ตาย) หรือ นิรันดร คือสิ่งที่เป็นอตตจะไม่แตกสลาย หรือดับหายไปอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะกาลเวลาจะผ่านไปสักเท่าใดก็ตาม หรือไม่ว่าจะมีอะไรมาทำลายก็ตาม ซึ่งความเชื่อว่าจิตหรือวิญญาณของคนและสิ่งที่มีชีวิตเป็นอตตนี้ เป็นหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์ หรือฮินดู (ตามที่เราได้ศึกษากันมาแล้ว)

อตตเป็นความรู้ที่มาจากอวิชา

จากการที่เราได้ศึกษากันมาแล้วว่า เมื่อจิตของสิ่งที่มีชีวิตเกิดขึ้นมา มันก็จะมีอวิชาหรือความรู้สึกตัวว่ามีตนเอง เกิดขึ้นมาด้วยเสมอเล็กน้อยเสมอ เพื่อให้จิตนั้นรักตัวเองและพยายามที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป ซึ่งอวิชานี้เองที่ทำให้คนทั่วไป ที่ยังไม่ปัญญาตามที่พระพุทธเจ้าสอน เกิดความเข้าใจผิดว่ามีตัวตนของเราอยู่จริงๆ โดยเชื่อจิตหรือวิญญาณของเราและสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายนี้เองที่เป็นอตต ซึ่งความเชื่อนี้ก็เป็นที่ยอมรับกันอย่างมาก เพราะมันตรงกับความรู้สึกธรรมดาๆของมนุษย์ทุกคน

แต่ความเข้าใจผิดหรือความเห็นผิดนี้เอง ที่เป็นต้นเหตุให้จิตของมนุทั้งหลาย เกิดความยึดถือว่ามีตนเองขึ้นมา แล้วก็เกิดความทุกข์ขึ้นมาในชีวิต ไม่สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ไปได้ ยังไม่เท่านั้น ความยึดถือนี้ก็ยังทำให้มนุษย์เกิดความเห็นแก่ตัว แล้วก็ทำอะไรๆไปด้วยความเห็นแก่ตัวอย่างโง่เงา จึงส่งผลให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ หรือ